

Важливою ознакою флори є її структура за флороцено типами. Вони об'єднують види рослин, що генетично пов'язані з певним типом рослинності [2,4]. Найбільшою кількістю видів характеризується лучний флороцено тип, що становить 37,19 %; неморальний флороцено тип, відповідно, — 20,66 %; рудеральний — 17,35 %; гігрофільний — 11,57 %; бореальний — 4,96 %; сегетальний — 2,48 %.

Проведений аналіз життєвих форм, який передбачає більш глибоке пізнання взаємозв'язку рослин з навколишнім середовищем, показує, що більша частина флори представлена трав'янистими полікарпами — 93 види, що становить 76,86%, значно менше трав'янисті монокарпи — 17 видів (14,05 %), дерева — 7 видів (5,79%), чагарнички — 2 види (1,65%), чагарники і напівчагарники — по 1 виду, що становить 0,83% від загальної кількості досліджених видів рослин.

У флорі дослідженої території зростає 5 видів, занесених до Червоної книги України [5] — *Leucojum vernum* L., *Galanthus nivalis* L., *Allium ursinum* L., *Dactylorhiza majalis* Reichenb., *Astrancia major* L. Один вид занесений до Регіонального Червоного списку — *Convallaria majalis* L..

Висновки

1. У складі берегових екосистем Чечвинського водосховища виявлено 121 вид вищих судинних рослин. Два перші місця в рослинному спектрі (за кількістю видів) займають родини — Asteraceae (16 видів), Lamiales (13 видів). По 7 видів мають родини: Ranunculaceae і Boraginaceae, по 6 видів — Fabaceae, а Scrophulariaceae і Poaceae по 5 видів. По 3 види — 8 родин, а по 2 види — 7 родин. Інші родини представлені одним видом.

2. Екологічно-ценотична структура флори показує, що найбільш поширеними є рослини, які належать до лучного, неморального й рудерального флороцено типів.

3. Серед життєвих форм переважають трав'янисті полікарпи (76,86%). Частка трав'янистих монокарпів становить 14,05%, дерев — 5,79%.

Література

1. Визначник рослин Українських Карпат./ Чопик В.І. та ін. — К.: Наукова думка, 1977. — 434 с.
2. Григора І.М., Соломаха В.А. Рослинність України (еколого-ценотичний, флористичний та географічний нарис) — К.: Фітосоціоцентр, 2005. — 452 с.
3. Рожнятів і околиці "Історико — краєзнавча книга." — Снятин: Прут — Принт, 2000. — 168 с.
4. Ткачик В.П. Флора Прикарпаття. — Львів: НТШ, 2000. — 254 с.
5. Червона книга України: Рослинний світ / Редкол. Ю.Р. Шеляг-Сосонко та ін. — К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1996. — 608 с.
6. Федорончук М.М., Дідух Я.П. Екофлора України. Т.ІІІ.— К.: Фітосоціоцентр, 2002. — 250 с.

In the article representing the results of research to studying of flora Chechvynscogo reservoir, representing systematical, ecological -phytocenology and biomorphology analysis.

Key words: flora, ecosystem, reservoir.

УДК 581.9. (477)

Ольга Думенко

ФЛОРИСТИЧНЕ РІЗНОМАНІТТЯ ЗАПОВІДНОГО УРОЧИЩА "ЛЮБЛІНЕЦЬ" (ГОРГАНИ)

В даній статті наведені результати дослідження флори заповідного урочища "Люблінець" (гірський масив Горгани), її еколого-фітоценотичний аналіз.

Ключові слова: флора, заповідне урочище.

Вступ

Антропогенна трансформація флори в останні десятиріччя набирає все більших обертів. Саме тому необхідно досліджувати структуру природних біоценозів та їх фіторізноманіття з метою розробки заходів охорони. Особливо гостро постає ця проблема в гірській місцевості, де зосереджена велика кількість видів рослин. Територія дослідження — заповідне урочище "Люблінець" розташоване в низькогір'ї Горган на території Богородчанського району Івано-Франківської області. Це досить неоднорідна у ландшафтному відношенні територія площею 622 га, оскільки вона охоплює як гірські, так і передгірські форми рельєфу, вкриті переважно лісом. Метою роботи було вивчення флористичного різноманіття цієї природно-заповідної території.

Матеріали та методи

Дослідження флористичного різноманіття заповідного урочища «Люблінець» здійснювалось протягом 2003-2006 років. В процесі вивчення флори використовувався маршрутний метод експедиційного дослідження. Було проведено систематичний, біоморфологічний, екологічний аналіз флори, аналіз видів за рясністю та флороценотипами. Рослини визначали за «Визначником рослин України» (1965, 1987), систематичні таксони приймали за А.Л. Тахтаджаном (1966, 1987). Життєві форми визначали за І.Г. Серебряковим (1962) [1]. Рясність видів досліджували окомірним методом за шкалою О.Друде [1]. Класифікацію флороценотипів здійснювали за Б.В. Заверухою [6].

Результати та їх обговорення

На території заповідного урочища «Люблінець» виявлено 144 види вищих судинних рослин, їх можна віднести до 5 відділів: Magnoliophyta, Pinophyta, Equisetophyta, Lycopodiophyta, Polypodiophyta. Найбільше видів відносять до відділу Magnoliophyta.

З таксономічного аналізу випливає, що найчисельнішими родинами є Asteraceae, Rosaceae, їх частка становить відповідно 10 % та 8 % від загальної кількості виявлених видів. Слідом за ними у родинному спектрі розташовані родини Lamiaceae та Fabaceae з однаковою кількістю видів, відповідно по 6,2 %. Частка родин, які представлені одним видом, становить 43 %. Це такі родини як Equisetaceae, Athyriaceae, Aspidiaceae, Cupressaceae, Aristolochiaceae, Papaveraceae, Urticaceae, Cannabaceae, Hypericaceae, Violaceae. Родини, представлені двома родами і видами, складають 25 %. Це такі родини — Fagaceae, Betulaceae, Corylaceae, Polygonaceae, Salicaceae, Primulaceae, Caprifoliaceae, Gentianaceae, Orchidaceae.

Найбільш багатими за кількістю видів є такі роди як Gallium, Plantago, Viola, Veronica, Tilia, Salix, Trifolium, Potentilla, Acer та інші.

Флороценотип відображає приуроченість рослин до умов оточуючого середовища, оскільки кожен флороценотип характеризується певними властивостями (зволоженість ґрунту, освітленість поверхні) [6].

Аналіз видів флори за флороценотипами показав, що найбільше видів належить до неморального флороцено типу, їх частка становить приблизно 1/3 видів. До умов місцезростання лук приурочено приблизно 28 % видів. Ці рослини невибагливі до вологості та багатства ґрунту, проте потребують достатньої кількості світла. До цих двох флороценотипів відносять найбільшу частину видів.

Аналіз видів за рясністю показує закономірності розподілу рослин у фітоценозах. Частка видів з високою рясністю, тобто вони покривають не менше половини площі, але при цьому не зникають наземними частинами, становить 28 %. Це — *Anemone nemorosa* L., *Anemone ranunculoides* L., *Betonica officinalis* L., *Calluna vulgaris* L., *Vaccinium myrtillus* L., *Daucus carota* L., *Aedopodium podagraria* L.

Найбільше видів характеризуються середньою рясністю, тобто покривають близько 1/2 — 1/5 площі. Їх частка становить 45 %. Типовими представниками є *Glechoma hederacea* L., *Prunella vulgaris* L., *Thymus serpyllum* L., *Centaurea jacea* L., *Gallium mollugo* L., *Gallium verum* L.

Розпорошено зростає 11,7 % видів. Вони зустрічаються в достатній кількості, проте площа покриття становить менше половини. Видами, що мають розпорошене трапляння, є *Echium vulgare* L., *Verbascum densiflorum* L., *Chamerion angustifolium* L., *Gentiana asclepiadea* L., *Gentiana pulchellum* L., *Juncus effusus* L.

В результаті біоморфологічного аналізу виявлено такі життєві форми: дерева, чагарники, чагарнички, напівчагарники, напівчагарнички, трав'янисті полікарпики та трав'янисті монокарпики.

На території урочища переважають трав'янисті полікарпи та трав'янисті монокарпи — 61 % та 15 %, відповідно, та дерева — 14 %.

Екологічний аналіз флори є важливою частиною дослідження, оскільки відображає пристосованість рослин до умов, які наявні в природному середовищі.

За відношенням рослин до світла найбільше видів рослин належить до геліофітів. Цю екологічну групу представляють 67 % видів. Типовими геліофітами є рослини, які приурочені до умов лучного типу рослинності. Вони ростуть на відкритій місцевості і є світлолюбими. Екологічну групу геліофітів представляють такі види: *Chamomilla recutita* L., *Cichorium intybus* L., *Thymus serpyllum* L., *Centaurea jacea* L., *Solidago vulgaris* L., *Achillea millefolium* L., *Leucanthemum vulgare* L., *Taraxacum officinale* L., *Tanacetum vulgare* L., *Tussilago farfara* L., *Artemisia absintium* L., *Matricaria discoidea* L.

Екологічна група сціофітів становить 7,5 % від загальної кількості видів. Вони, в основному, зростають під наметом широколистяних лісів. Такими видами є *Dryopteris filix-mas* L., *Oxalis acetosella* L., *Grossularia reclinata* (L.) Mill., *Athyrium filix-femina* L.

За відношенням до зволоженості екоотопів найбільша кількість видів належить до мезофітів (77 %). Частка ксерофітів становлять 11,72 % від загальної кількості.

За відношенням до багатства ґрунту, мезотрофи є найчисельнішою групою (60%). Евтрофи складають 30,35%, а оліготрофи — 8,96% від загальної кількості видів.

При вивченні флори заповідного урочища "Люблінець" було проведено аналіз перспектив використання видів флори з метою розробки основних засад раціонального використання природних ресурсів.

У флорі досліджуваної території виявлено 23,5% декоративних видів рослин. Це як деревні, так і трав'янисті рослини. До декоративних деревних можна віднести *Larix polonica* Racib., *Pinus sylvestris* L., *Picea abies* Karst., *Robinia pseudoacacia* L., *Hippocastanum aesculum* L. Це красиві дерева, які можна часто побачити в зелених насадженнях та лісосмугах населених пунктів. Серед трав'янистих декоративних рослин найбільш

поширеними є такі види як *Caltha palustris* L., *Ficaria verna* L., *Bellis perennis* L., *Saponaria officinalis* L., *Vaccinium myrtillus* L., *Primula veris* L., *Anemone nemorosa* L., *Anemone ranunculoides* L. та багато інших.

Вітамінні та харчові рослини займають відповідно 17,2% та 17,9% від загальної кількості. До вітамінних належать *Capsella bursa-pastoris* L., *Polygonum aviculare* L., *Primula veris* L., *Rosa canina* L.

Медоносних рослин є досить багато. Такими видами є майже всі представники родини Fabaceae, Lamiaceae. Це такі види — *Pulmonaria officinalis* L., *Myosotis arvensis* L., *Echium vulgare* L., *Robinia pseudoacacia* L., *Melilotus officinale* Pall., *Ononis arvensis* L., *Vicia cracca* L., *Trifolium pratense* L., *Trifolium repens* L., *Medicago lupulina* L., *Lathyrus sylvestris* L.

У флорі досліджуваної території виявлено 8 видів, занесених до Червоної книги України [7], що становить 5,5%. Це — *Astrantia major* L., *Huperzia selago* L., *Larix polonica*, *Gymnadenia conopsea* L., *Dactylorhiza majalis* L., *Galanthus nivalis* L., *Leucojum vernum* L.

Висновки

Урочище "Люблінєць" характеризується багатою і різноманітною флорою, проте на ця територія потерпає від антропогенного навантаження. Про це свідчить частка синантропної флори — 26,2%. Про природоохоронну цінність заповідного урочища свідчить наявність рідкісних видів, занесених до Червоної книги України.

Література

1. Григора І.М., Соломаха В.А. Основи фітоценології. — К.: Фітосоціоцентр, 2000. — 240 с.
2. Кучерявий В. П. Екологія. — Львів.: Світ, 2001. — 500 с.
3. Лархер В. Екологія рослин. — М.: Мир, 1978. — 384 с.
4. Серебряков И.Г. Жизненные формы высших растений, их изучение // Полевая геоботаника, Т.3. — М. — Л.: Наука, 1984. — С. 146-208.
5. Барбич А.І., Брадїс Є.М. Визначник рослин України. — К.: Урожай, 1965. — 600 с.
6. Флора Волино-Подолі та її генезис / Заверуха Б.В. — Київ: Наук. думка, 1985. — 192 с.
7. Червона книга України: Рослинний світ / Редкол. Ю.Р. Шеляг-Сосонко (відп. ред.) та ін. — К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1996. — 608 с.

In the article are represent the results of research of flora and its ecological and phytocenology analysis of all species of flora.

Key words: flora, reservation.

УДК 572.771.1

Володимир Куліш

ОСОБЛИВОСТІ СЕЗОННОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ *BERBERIS FRANCISCI – FERDINANDII SCHNEID.* ПРИ ВИРОЩУВАННІ В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПЕРЕДКАРПАТТЯ

*Досліджено особливості фенології *Berberis francisci – ferdinandii Schneid* при вирощуванні в умовах Центрального Передкарпаття (в дендропарку Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника). Цей рідкісний вид барбарису рекомендовано для озеленення міст Івано-Франківської області.*

*Ключові слова: *Berberis*, вирощування, фенологія.*

Вступ

Дана стаття написана на основі багаторічних спостережень (1999-2007 рр.) за розвитком інтродукованого виду *Барбарису Франціска – Фердінанда* при його вирощуванні в умовах Передкарпаття на території дендропарку Прикарпатського національного університету. *Барбарис Франціска – Фердінанда*, декоративний повними китицями жовтих квітів і шарлахово – червоними плодами, кущ до 3 м. заввишки, що природно зростає у Західному Китаї [3, с.72]. В Україні цей вид культивується з 1931 року, але вирощується у небагатьох ботанічних садах. У дендропарк його інтродуковано в 70-х роках минулого сторіччя. У даний час він знаходиться на генеративному етапі онтогенезу і представлений одним дорослим екземпляром, який і слугував об'єктом досліджень на предмет вивчення його фенологічних та деяких біологічних особливостей.

З цією метою у даного виду вивчались ритм сезонного розвитку, репродуктивна здатність і зимостійкість. Установлювались також висота рослини й життєва форма в культурі.

Матеріали й методи

Багаторічні фенологічні спостереження проводились за методикою М.Александровї та ін. [1, с.1 – 27]. Рясність цвітіння та плодоношення визначалась за В.Каппером [2, с.103 – 147]. Зимостійкість установлювалась за С.Соколовим [4, с.34 – 42]. Висота рослини вимірювалась за допомогою рейки з поділками візуально.